

Uluslaşma Sürecinde Hindistan ve Pakistan

İçeriği Yazan: [Mehmet ALACA](#) [1] Zaman: Çar, 27/04/2011 - 17:35

Yazar: Mehmet ALACA

19.yüzyılda

sömürge kurmak, büyük toprak kazanmak, büyük devlet

olmak için gerekli sayılmaktaydı ve bunun için sömürgecilik

akımı sanayi inkılâbıyla birlikte önü alınamaz hal aldı, fakat

sömürgecilik dünyaya gelişmemiş toplumları refaha

kavuşturmak ve gelişmelerine katkı sağlamak kisvesiyle

sunulmaya çalışıldı.

18. yüzyılda başlayan sanayi inkılâbının ardından 19. yüzyılda sanayileşmedeki gelişmeler neticesinde buhar makinelerinin kara ve deniz ulaşımında kullanılması yeni ulusların kıtalararası ticari münasebetleri geliştirmiştir. 1870'lerden sonra endüstrinin gelişmesi ortaya bir takım önemli problemler çıkarmıştır; Endüstri geliştikçe üretim artmıştır, üretim arttıkça

endüstri ülkelerinin kendi nüfusları bu üretimi tüketemez olmuşlardır. Bir üretim fazlası ortaya çıkmıştır. Bu üretim fazlasını dağıtacak alanlar aramaya başlamışlardır. Bu durum sömürgeci devletlerin hem ürünlerini satacak pazar, hem de kaynaklarından yararlanacak yeni bölgeleri egemenlikleri altına almasına yol açmıştır.

19 ve 20. yüzyılın başında, sömürgeciliğin en etkili vasıtalarından biri demir yoludur ve en aktif alanları Afrika, Asya ve Uzak Doğu olmuştur. Bundan dolayı sömürgeci devletler gittikleri her bölgede demiryolu yapımına çok önem vermişler ve ticareti bu yolla gerçekleştirmişlerdir. Ayrıca sömürge faaliyetleri tüccarlar tarafından kurulan şirketler vasıtasıyla yürütülmüştür. Bu şirketler gittikleri yerlerde toprakları kendi üzerlerine alarak zamanla savaş ve barış yapma yetkisine sahip bir duruma gelmişler ve destek aldıkları devletler tarafından çeşitli yetkilerle donatılıp bireysel devlet görünümü almışlardır. Bu dönemde Hindistan, birçok özelliğiyle bölgeye gelen devletlerin ilgisini çekmiştir.

Hindistan kuzeyinde Himalayalar'ın, güneyinde Hint Okyanusu'nun belirlediği bir coğrafya içerisinde çok çeşitli uygarlıkların, halkların ve dinlerin birleştiği bir alandır. Asya kıtasında hem önemli bir geçiş bölgesi hem de önemli bir ticaret merkezi olan Hindistan'ın coğrafi konumu, bu ülkenin, tarihinin her döneminde karmaşık ve bölünmüş bir yapı kazanmasına neden olmuştur.

Hindistan, M.Ö. 3000'e kadar bilinen tarihinde pek çok istilaya maruz kalmış, birbirinden farklı kültürlerle yurt olmuştur. Bu nedenlerden ötürü Hindistan, bölgeye gelen birçok devlet gibi İngilizlerin de yoğun ilgisiyle karşılaşmıştır çünkü İngiltere dış politika ve ekonomisi açısından Hindistan'ın çok önemli olacağının farkındadır.

Bu minvalde İngilizler bu bölgeye tedrici bir şekilde yerleşmişlerdir. Kraliçe I. Elizabeth'in 31 Ekim 1601 tarihli fermanı ile kurulan Doğu Hindistan Şirketi (East India Company) doğu ülkelerinde ticaret yapma hakkını elde etmiştir. Nitekim şirket 17. yüzyılın başlarında Hindistan'a gelmiş ve 1612'de batı sahillerinden Sûrat'ta oturma izni alarak ticarete başlamıştır. Fakat adı geçen şirket kısa zamanda ticari bir kuruluştan öte geniş idari yetkiler ve orduya sahip devlet görünümünde bir yapıya kavuşmuştur. Bu şirket İngilizlerin bölgeye gelmesine zemin hazırlamıştır ve İngilizler bölgede daha çok Portekiz sömürgeleri üzerinde genişleyerek Hindistan'da Portekizlilerin elindeki kıyı bölgelerini almışlardır.

18. yüzyılın sonlarından itibaren İngiliz sömürgeciler Hint yarımadasını tehdit etmeye, bazı önemli noktalara saldırılar düzenlemeye başlamış ve daha sonra içerilere doğru girerek yarımadanın tamamına yakınına işgal etmişlerdir. Fakat İngiltere'nin Hindistan'ı alması, Fransa ile ilişkilerinin de gerginleşmesine neden olmuş ve kısa zamanda Güney Asya'daki sömürgecilik faaliyetleri İngiltere ile Fransa arasında üstünlük sağlama mücadelesi haline bürünmüştür.

İngiltere, bölgede varlığını günbegün arttırırken alt kıtada kendisine karşı oluşan muhalefet de içten içe büyümüş ve kontrol altına alınamamıştır. Bölgedeki milliyetçilik akımları, İngiliz yönetiminin Hindistan toplumunda meydana getirdiği yeni dinamiklere ve sömürgeci düzene duyulan tepkilerin ürünü olarak ortaya çıkmıştır.

İngilizler bölgeye ciddi yatırımlar yaparak bölgedeki geleceklerini bakileştirebilmek adına çok çaba harcamışlarsa da süreç düşündükleri gibi işlememiştir. 1857'de kurulan Bombay, Bengal ve Madras üniversiteleri olmak üzere İngiliz eğitim kurumlarında yetişen gençlerin çoğu ya kamu hizmetine girerek ya da avukatlık, gazetecilik ve öğretmenlik gibi mesleklere

yönelerek Batı'nın yaşam ve düşünce biçimini benimsemişler. Başlangıçta İngilizlerin kurduğu mekanizma içinde bir yer edinerek ülke yönetiminde söz sahibi olmayı uman bu aydın çevreler, zamanla sömürgeci politikalarla karşı ulusal talepler doğrultusunda gelişen muhalefetin odağı durumuna gelmişlerdir. Aydınlar seslerini ve düşüncelerini basında da duyurmaya başlamışlardır. Bu muhalif hareketlerin sonucu bir aydın hareketi olarak ortaya çıkan Hindistan Ulusal Kongresi (Kongre Partisi) 1885'de ilk toplantısını yapmıştır. Sömürü yönetiminin bekasını pekiştirmek için izlenen keyfi uygulamalar ve baskıcı politikalar, Kongre partisinin aydın hareketi kimliğinden sıyrılarak geniş bir kitle temeli kazanmasında önemli rol oynamıştır ve milliyetçilik her geçen gün artmıştır. Bu hareket öncülüğünde gelişen milliyetçilik İngiliz mallarını boykot ve yerli malları kullanma teşvikleriyle radikal tutumlar sergilemişlerdir ve İngiliz yönetimi kendi zihniyetini bölgeye aşılama için yetiştirdiği gençlerle amacına ulaşamamıştır. İngiliz okullarında eğitim gören bu insanlar kurdukları Kongre Partisi'nin 1906'da Kalküta'daki toplantısında bağımsızlık isteklerini gündeme getirmiş ve bu istek bölgede geniş yankı uyandırmıştır. Kongre Partisi'nin bağımsızlık çağrısında bulunduğu 1906'da kısa adı "Muslim League" olan "Tüm Hindistan Müslümanları Birliği" adlı bir örgüt kurulmuş ve Dakka şehrinde ilk toplantısını yapmıştır. Ünlü Müslüman şair Muhammed İkbal ile siyaset adamı Muhammed Ali Cinnah'ın bu birliğe katılmasıyla birlik daha da güç kazanmıştır. Müslümanların İngilizlere yönelik girişimlerine bakıldığında İngiltere'nin, 1. Dünya Savaşı'nda Osmanlı İmparatorluğu karşısında yer almasının ve imparatorluk içindeki Hindu baskısının olumsuz etkileri görülecektir. Bu olumsuzluklar Müslümanları İngiltere'ye karşı bir yapılanma arayışına yönlendirmiştir ve Muhammed Ali Cinnah'ın önderliğindeki "Hindistan Müslümanları Birliği" Müslüman halk arasında bir kurtarıcı olarak görülmüştür. İngilizler bölgede yaşayan Müslümanlarla pek çok problem yaşamıştır, çünkü Müslümanlar İngilizlerin Hindulara daha fazla ayrıcalık verdiğini iddia etmişlerdir. Bu minvalde "Muslim League" başlangıçta Müslümanların Hindularla aynı haklara sahip olması için mücadele etmiştir. Dönem dönem İngilizlere karşı Hindu - Müslüman ittifakları da gelişmiştir; 1916'da Kongre Partisi ile Müslüman Birliği Hindistan'ın geleceği için birlikte mücadele etmek için anlaşmışlardır. Fakat, 1. Dünya Savaşı'nın Osmanlı aleyhine işlemesinin Müslümanlar arasında oluşturduğu huzursuzluk iki partinin yakınlaşma havasının 1917'de dağılmasına neden olmuştur. Bu da Hindistan'daki Müslümanlarda yönetime karşı bağımsız bir topluluk olarak çıkarlarını korumaya ve zaman içinde Müslümanların ayrı bir devlet kurması fikrine güç kazandırmıştır.

Müslümanlar yönetime karşı birleştikçe talepleri artmıştır. İslam Birliği'nin politik istekleri İngiliz hükümetinin önüne, çözülmesi imkansız bir sorun olarak çıkmıştır. Başa çıkamadığı bu problemler karşısında İngilizler sorunun çözümü için Müslüman çoğunluğun bulunduğu yerlerde özerk İslami eyaletlerin kurulması fikrini ileri sürmüşlerse de, bu öneri, hem Müslüman hem de Hindu liderler tarafından reddedilmiştir. Muhammed Ali Cinnah ise ayrı bir devlet

kurma isteğinden başka hiç bir öneriyi kabul etmeyen uzlaşmaz tutumuyla bu sorunu çözülemez duruma getirmiştir. 1940 yılında Müslüman Birliğinin Lahor toplantısında Müslümanların çoğunlukta olduğu bölgelerde Hindistan'dan ayrı bağımsız bir devlet kurulması için karar alması, Hindularla Müslümanlar arasındaki güvensizliği doruk noktasına çıkarmıştır. Nitekim Hindistan Müslüman Birliğinin, 1947 yılında, Pakistan Müslüman Birliği adını alması, Pakistan devletinin ilk adımlarıyla herkese sürecin ciddiyetini göstermiştir. Dünyanın en büyük sömürge imparatorluğuna sahip olan İngiltere, 2. Dünya Savaşı sonrasında, yönetimi altında tuttuğu ülkelerle kendisi için avantajlı bazı ticari, ekonomik ve kültürel antlaşmalar yaparak ve alt kıtayla bağlarını koparmadan, bağımsızlık vereceği ülkeleri İngiliz Milletler Topluluğu üyesi yapmayı daha uygun görmüş, sonrasında bağımsızlıklarını tanımıştır. Bu doğrultuda, 20 Şubat 1947'de bir bildiri yayınlarak bu ülkelerin Hindistan'ın bağımsızlığını tanıyacağını, Müslüman halkın da ayrı bir devlet kurmasına izin vereceğini açıklamıştır. Çünkü, Gandi'nin önderliğindeki Kongre Partisinin ve Cinnah'ın liderliğindeki Müslüman Birliği Partisinin bağımsızlık mücadelelerinin kendisi için yarattığı problemlerden fazlaca rahatsız olmaya başlamıştır. Aynı yıl hem Hindistan bağımsızlığını kazanmış hem de Pakistan devleti sömürünün küllerinden doğmuştur.

Pakistan'ın bağımsızlık süreci incelendiğinde, bu sürecin Hindistan'ın bağımsızlığıyla paralel yürüdüğü görülmektedir. Hindistan bağımsızlığını ilan ettikten sonra sömürge yönetimindeki idari, siyasi ve adli yapıyı bir miras olarak devralmıştır. Hindistan'dan ayrılan Pakistan ise herhangi bir devlet geleneği olmaksızın yoluna devam etmek zorunda kalmıştır. Pakistan hükümeti ordudan, bürokrasiden ve taşra teşkilatlarından mahrum bir şekilde kurulmuş ve her şeye sıfırdan başlamak zorunda kalmıştır. Pakistan'ın kurulmasıyla bölgede İslami devlet fikri İngiliz anayasal sisteminin uyumsuzluğuna bir çok sorunu daha da büyütmüş ve İngiliz bakiyesi sorunlar günümüze kadar uzanmıştır.

İngiliz yönetimi düzenli, disiplinli orduları ve yetenekli adamlarıyla "Böl" ve "Yönet" politikasını uzun bir dönem uygulamıştır; çeşitli bölgesel güçleri kendi uyduları olarak tutmayı ve istedikleri gibi yönlendirmeyi de başarmıştır. Zira dış etkinin çok güçlü olduğu Orta Doğu ve Hint yarımadasındaki ulus-

devletlerde, günümüzde yaşanan toplumsal ve politik sancılar, bir şekilde ulus inşası sürecinde olup bitenler ile ilişkilendirilebilir.

Mehmet ALACA

iletisim@politikadergisi.com

Yorumlar

- [Dış Siyasa](#) [2]

Kaynak URL (10/05/2024 - 17:42 tarihinde yazdırıldı):

<https://www.politikadergisi.com/okur-makale/uluslasma-surecinde-hindistan-ve-pakistan>

Bağlantılar:

[1] <https://www.politikadergisi.com/pd-uye/mehmet-alaca>

[2] <https://www.politikadergisi.com/category/icerik-kategorileri/dis-siyasa>